

EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA UK, 2. ROČNÍK, KS

RIZIKOVÉ SKUPINY

SEMINÁRNÍ PRÁCE

TÉMA:

CHUDOBA A NEZAMĚSTNANOST

JANA GREGAROVÁ

DENISA PRŮŠOVÁ

KATEŘINA BÚTOROVÁ

BOHUMILA URBANOVÁ

INGRID TULEJOVÁ

PETRA PETŘÍKOVÁ

Chudoba a nezaměstnanost

Tyto dva společenské jevy spolu úzce souvisí, i když první je daleko starší. Vznik chudoby nemůžeme datovat. V bibli ve **SZ** se objevuje myšlenka, že je trvalým průvodcem života. V knize Rút je uvedeno, že vdově je dovoleno sbírat na poli po sklizni klasy. Právě vdovy a sirotci jsou pokládáni za nejchudší.¹ V prvním společenství křesťanů se uplatňovala zásada společného majetku. Tak byl setřen rozdíl mezi bohatými a chudými.² **Od 4. století** se stávají středem péče o chudé, kláštery a později farnosti. Je to na dlouhou dobu církev, která tuto službu na sebe bere.

Za vlády Karla Velikého (9. stol.) byl vydán soubor zákonů a nařízení zvaný „**KAPITULARE**“, který stanovil povinnost pro lenní pány starat se o své poddané. Šlo o jeden z prvních pokusů upravit péči o nejchudší občany.³

Ve 13. a 14. stol. roste počet chudých ve společnosti. Při kláštorech a farnostech vznikají špitály, které mají funkci chudobinců a nemocnic. Chudina byla tak početná, že církev byla schopna postarat se jen o ty nejpotřebnější. Počet žebráků stále roste.⁴

V době reformace v Německu během **16. stol.** vznikaly chudinské zákony. **Rakouský policejní řád roku 1552** ustanovil „domovské právo“, z něho byla odvozena povinnost obce postarat se o osoby v případě nouze.

Důležitý byl také zákon anglické královny Alžběty (Poor Law). Tento zákon z počátku **17. stol.** znamenal první krok k sekularizaci a laicizaci péče o chudé.⁵ **Josef II.** zavádí v Rakousku v roce **1782** tzv. farní chudinské instituty. Buduje se síť útulků pro chudinu. V roce **1868** je upraven chudinský zákon. Další formou pomoci bylo umístění do obecního ústavu (chudobince) nebo do cizího zařízení na náklady obce.⁶

Až do 18. stol. chudoba překrývala i nezaměstnanost a prakticky s ní splývala. Ve střední Evropě vzniká nezaměstnanost jako taková až s genezí trhu práce. Ten předpokládá formálně svobodné občany. V roce **1781** byl vydán patent o zrušení nevolnictví, v roce **1848** bylo zrušeno poddanství. Nevolník, poddaný neznal nezaměstnanost, o jeho pracovní síle rozhodoval pán a snažil se ji co nejvíce pro sebe využít. Při tom ovšem platilo, že i když lidé hodně pracovali, byli chudí. Jakmile byly uvolněny masy pracovníků, docházelo k velkému přesunu z venkova do rostoucích měst. **Urbanizace a industrializace** se staly dalšími podmínkami vzniku trhu práce. Objevil se veliký přetlak nabídky pracovní síly na trhu práce. Nezaměstnaní se dostali na společenské dno.⁷

V roce 1905 vznikly ve Francii první systémy pojištění pro případ nezaměstnanosti v Dánsku hned rok poté. V Rakousku - Uhersku byl roku **1903** zaveden systém zprostředkovatelen práce.⁸ **Za I. světové války** byla nezaměstnanost snížena na minimum – dělníci byli většinou na frontě. Lidé trpěli nedostatkem potravin.

Nový stát přejal v roce **1918 sociální legislativu** z Rakouska - Uherska. **Gentský systém** byl uzákoněn v **ČSR roce 1921**. Po válce počet postižených chudobou vzrostl o válečné veterány, invalidy a pozůstalé po padlých. Další skupinu tvořili nezaměstnaní – válečná výroba skončila, ale

¹ Bible: Písmo svaté starého a nového zákona. Praha, 1990, ekumenický překlad, SZ, Rt. 2,16, str. 233

² Bible: ref. 1, NZ, Sk. 2,45, str. 115

³ MATOUŠEK A KOL., Oldřich. *Základy sociální práce*. 1. Praha: Portál, 2001, str. 88, ISBN 80-7178-473-7.

⁴ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Slon, 1994, str. 114, ISBN 80-901424-9-4.

⁵ MATOUŠEK A KOL., ref. 3, str. 93

⁶ MATOUŠEK A KOL., ref. 3, str. 116

⁷ MAREŠ, Petr, ref. 4, str. 64

⁸ MAREŠ, Petr, ref. 4, str. 105

mírová ještě nebyla rozvinuta. Důsledky války přinutily stát k rozvoji sociální péče. Vzniklo ministerstvo sociální péče. Bylo zavedeno sociální pojištění pro zaměstnance.⁹

Během **II. světové války** nezaměstnanost nebyla. Průmysl v Čechách a na Moravě vyráběl pro potřeby německé armády. Po válce se v letech **1948 – 66** udržovala ve vyspělých zemích planá nezaměstnanost. Tato situace končí krizí v 70. letech. V této době se začíná formovat teorie tzv. **sociálního státu** – nejprve v **Německu** a pak ve **Francii**. Oba státy se staly vzorem pro zbytek Evropy.¹⁰ U nás po válce došlo k první vlně znárodnění a první peněžní reformě. Bývalí majitelé podniků ztratili majetek, úspory, sami se stali chudými. Postupně byly zrušeny všechny dosavadní pojišťovny, jejich prostředky byly převedeny do Ústřední národní pojišťovny.

Od 60. let se ozývá kritika systému. V období tzv. normalizace **spadalo sociální zabezpečení pod ministerstvo práce a sociálních věcí**.¹¹ V **ČSSR** do roku **1989** **oficiálně žádná nezaměstnanost neexistovala**, neexistoval trh práce. Působil systém umístěnek. Uměle byla vytvářena pracovní místa bez ohledu na potřeby ekonomiky. Plánování vedlo k přezaměstnání a tak k celkové nízké efektivitě ekonomiky. K proměně dochází **po roce 1989**, kdy byl znovu „objeven“ **trh práce** se všemi důsledky.

Nezaměstnanost

V dnešní době je jedním ze sociálně politických problémů nezaměstnanost. Nezaměstnanost je jeden ze staronových problémů, se kterým se musí česká společnost vypořádat.

Samotná nezaměstnanost není problémem, jde vlastně o jakýsi přirozený vývoj společnosti. Nezaměstnanost se stává problémem tehdy, když už se stává masovou. Podle Mareše je pro společnost nejméně obtížné vyrovnat se s frikční nezaměstnaností.¹² Frikční nezaměstnanost je dočasná. Lidé jsou nezaměstnání jen dočasně, do té doby, než naleznou nové zaměstnání. „Pokud se však nezaměstnanost stává masovou a doba trvání jednotlivých případů nezaměstnanosti se prodlužuje, dostává se do centra pozornosti nejen těch, kdo ztrácejí práci, ale i do centra pozornosti celé společnosti a jejich státních a politických institucí.“¹³ Tady již můžeme mluvit o sociálně politickém problému. Vznikají finanční problémy, protože stát a společnost musí podporovat lidi, které nemají zaměstnání a nemohou si sami zajistit zdroje nutné pro přežití. Naše společnost funguje totiž na principu solidarity. Finanční stránka není však jediným problémem. Mohou se objevit i různé sociální důsledky. Člověk se může dostat na hranici sociálního vyloučení. Tím, že dlouhou dobu nepracuje nebo nemůže nalézt zaměstnání, klesá danému člověku sebevědomí, připadá si nepotřebný a zbytečný. S nedostatkem financí může klesnout jedinci životní úroveň a s tím je spojené i riziko špatného zdravotního stavu. Pokud situaci přeženu, nesamostatný člověk se stává frustrovaným a může od svého problému utíkat pomocí alkoholu, drog nebo vytvoření si podobné jiné závislosti. Člověk, který dříve byl zaměstnán, se stává zoufalým a využívá všechny dostupné prostředky pro získání financí. Nebojí se ani krádeží a jiné kriminální činnosti. Je nutné si proto uvědomit, že nezaměstnanost je vážný problém.

V naší společnosti se vyskytuje několik forem nezaměstnanosti. Jednou jsem již v práci zmínila frikční nezaměstnanost. Tedy dočasnou nezaměstnanost. Jde o normální změny v zaměstnání, během nichž si osoba hledá novou práci. Nebo jde o absolventy, kteří právě dokončili

⁹) MATOUŠEK A KOL., ref. 3, str. 121

¹⁰ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vyd. 2., dopl. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998, 172 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-901424-9-4.

¹¹ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vyd. 2., dopl. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998, 172 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-901424-9-4.

¹² MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vyd. 2., dopl. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998, 172 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-901424-9-4.

¹³ MAREŠ, Petr. ref. 10 (str. 11)

studium a hledají uplatnění na trhu práce. „ Vedle běžné změny zaměstnání, která je jádrem frikční nezaměstnanosti, ztrácí řada pracovníků své zaměstnání i díky rozpadu neefektivních podniků a institucí.“¹⁴ Jde o strukturální nezaměstnanost, můžeme ji říkat i technická. Může vzniknout i tím, že zanikne třeba celé odvětví, potřebou nových profesí a kvalifikací. Do této nezaměstnanosti mohou zapadnout i lidé s vysokou kvalifikací. Nezaměstnanost, která vzniká například střídáním ročních období, se nazývá sezonní. Jako příklad si zde můžeme uvést zemědělce. Ti asi logicky budou mít v zimě méně práce než na jaře a v létě. Cyklická nezaměstnanost, která vzniká v případě nedostatku pracovních míst. Ještě se můžeme setkat se skrytou nezaměstnaností. V knize Petra Mareše se můžeme dočíst, že se jedná o lidi, kteří nejsou registrováni jako nezaměstnaní, ačkoliv zaměstnání nemají. Tyto osoby si ani práci nehledají. Jedná se například o ženy v domácnosti.¹⁵

Cílové skupiny ohrožené nezaměstnaností a chudobou

K lidem nejvíce ohrožených chudobou či sociálním vyloučením patří ti lidé, kteří splňují alespoň jednu ze tří podmínek: jejich příjem se řadí na hranici národní úrovně chudoby, trpí závažným materiálním nedostatkem nebo žijí v domácnosti, protože nemají zaměstnání. Každý stát má hranici chudoby jinou. Česká republika patří podle údajů Eurostatu k chudobou nejméně ohroženým státům v EU.¹⁶

V roce 2013 se pod hranici příjmové chudoby dostal člověk s měsíční částkou nižší než 9 674 korun, pár s méně než 14 512 korunami, samotná matka s malým potomkem s méně než 12 577 korunami či rodiče s náctiletým a malým dítětem s méně než 22 251 korunami. Pod hranici příjmové chudoby tak v ČR loni žilo 886 tisíc lidí. Příjmová chudoba hrozila 45 procentům nezaměstnaných.¹⁷

Míra ohrožení chudobou začala v ČR přibližně v roce 2010 stoupat, přičemž většinou nejde o lidi žijící na ulici. Nejvíce ohroženi jsou lidé bez stále práce, neúplné rodiny a rodiny se třemi a více dětmi. Nejhuře jsou na tom samozivitelé. Za jednu ze sociálních skupin ohrožených chudobou jsou považováni také senioři – týká se to každého pátého člověka v důchodovém věku. Nejhuře jsou na tom lidé nad 65 let, kteří navíc ztratili životního partnera nebo žijí sami v domácnosti z jiného důvodu.¹⁸

Další ohroženou skupinou jsou pak příslušníci etnických menšin. Nejvíce ohroženou menšinou je romská menšina. Podle vládní Zprávy o stavu romské menšiny za rok 2012 mají Romové stále špatné postavení v oblastech vzdělávání, zaměstnanosti, bydlení i bezpečnosti. Řada Romů čelí dlouhodobé, opakující se a v řadě domácností koncentrované nezaměstnanosti. Dle údajů krajských koordinátorů pro romské záležitosti se míra nezaměstnanosti v sociálně vyloučených lokalitách chudších regionů pohybovala v rozmezí 70 až 100 procent. V roce 2012 bylo dle kvalifikovaných odhadů krajských pracovišť Úřadu práce ČR evidováno 47 854 romských uchazečů (v roce 2011 jich bylo 38 456). Alarmující je situace romské mládeže ve věku mezi 15 a 26 lety, která čelí 61 procentní nezaměstnanosti. Navíc 77 procent z nich nemělo nikdy žádnou pracovní zkušenost.¹⁹

¹⁴MAREŠ, Petr. ref. 10 (str. 19)

¹⁵MAREŠ, Petr. ref. 10 (str. 20)

¹⁶[¹⁷Srov., ref. 16.](http://ekonomika.idnes.cz/chudoba-a-socialni-vyloucení-v-cesku-d7/ekonomika.aspx?c=A140528_142525_ekonomika_spi, vid. 28.12.2015.</p></div><div data-bbox=)

¹⁸Srov., ref. 16.

¹⁹<http://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/aktuality/zprava-o-stavu-romske-mensiny-roste-pocet-socialne-vyloucenych-lokalit-i-nezamestnanost-mladych-romu--113912/>

Dlouhodobě znevýhodněnou skupinou jsou osoby se zdravotním postižením.

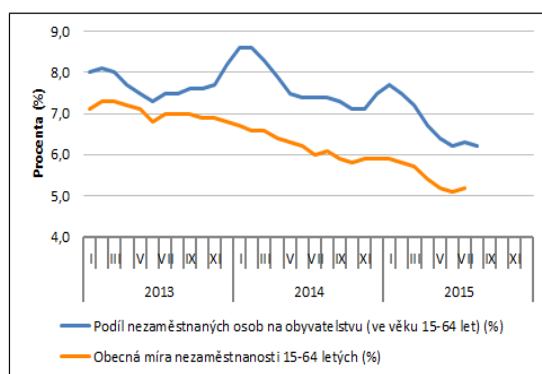
Lidé se zdravotním postižením jsou největší a zároveň nejohroženější minoritou světa. Přes svou odlišnost mají všichni handicapovaní jeden společný bod – nejnanežněji padají do chudoby. V České republice je lidem se zdravotním postižením poskytuje zvýšená ochrana na trhu práce. Např. pomocí pracovní rehabilitace, specializovanými rekvalifikačními kurzy, zřizováním chráněných pracovních míst nebo příspěvků pro zaměstnavatele.²⁰

Vývoj a statistika nezaměstnanosti

Ke sledování nezaměstnanosti se užívá měřítek zachycujících počet a složení nezaměstnaných (podíl osob s určitými charakteristikami nebo s určitou délkou nezaměstnanosti v celku nezaměstnaných), ale i relativních měr (uváděných v %).

Základní ukazatele hodnocení nezaměstnanosti v Česku

Obecná míra nezaměstnanosti = ukazatel podílu nezaměstnaných osob v ekonomicky aktivní společnosti.²¹ Český statistický úřad ji stanovuje na základě výběrového šetření pracovních sil, zkratka VŠPS (tj. je vyhodnocován z reprezentativního vzorku společnosti).²²

Podíl nezaměstnaných osob = podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15-64 let, ze všech obyvatel ve stejném věku.²³ Tento ukazatel je v pravomoci MPSV a je stanovován na základě údajů Úřadu práce.²⁴ Tento termín nahrazuje zveřejňovanou míru registrované nezaměstnanosti, která poměřovala všechny uchazeče o zaměstnání vůči ekonomicky aktivním osobám. Změna byla provedena na základě dohody ČSÚ a MPSV s platností od ledna 2013).²⁵

Další ukazatele nezaměstnanosti

- **Míra dlouhodobé nezaměstnanosti** = podíl nezaměstnaných osob déle než 12 měsíců v ekonomicky aktivní společnosti.
- **Specifické míry nezaměstnanosti** = podíl nezaměstnaných osob s danými charakteristikami v ekonomicky aktivní společnosti (např. podíl nezaměstnaných bez kvalifikace v celku ekonomicky činných osob bez kvalifikace).²⁶

Nezaměstnanost v ČR (podíl nezaměstnaných osob) k 30.11. 2015 činila 5,9%, tj. 431 364 uchazečů o zaměstnání. Na jedno pracovní místo připadá v současné době 4,1 uchazeče. Města

²⁰<http://www.statistikaamy.cz/2014/04/v-cr-byl-zdravotne-postizeny-kazdy-desaty/>

²¹MATOUŠEK, Oldřich, Alois KŘIŠŤAN (ed.). *Encyklopedie sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013, 570 s. ISBN 978-80-262-0366-7. s.331

²²<https://cs.wikipedia.org/wiki/Nezam%C4%9Bstnanost>[online]. [cit. 2015-12-30].

²³Oldřich Matoušek a kol., *Encyklopedie sociální práce*, s.331

²⁴<https://cs.wikipedia.org/wiki/Nezam%C4%9Bstnanost>[online]. [cit. 2015-12-30].

²⁵http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/zmena_metodiky[online]. [cit. 2015-12-30].

²⁶Oldřich Matoušek a kol., *Encyklopedie sociální práce*, s.331

největší nezaměstnaností s vyšším než je republikový průměr jsou v okresech Most (11,2%), Karviná (10,9%), Bruntál (10,7%), Ústí nad Labem (10,9%), Ostrava-město (9,9%), Chomutov (9,3%), Sokolov a Děčín (oba 8,5%). Oproti předchozím létům je také zaznamenán nárůst počtů uchazečů na ÚP z řad absolventů škol (podílejí se 5,5%), zdravotně postižení tvoří 13,4% z celkově nezaměstnaných.²⁷

Chudoba, její hranice je stanovena na úrovni 60% mediánu národního disponibilního příjmu. V Česku je hranice příjmové chudoby pro domácnost jednotlivce pro rok 2014 vypočítána ve výši 9.901,-Kč/měsíc. Počet osob ohrožených příjmovou chudobou se dlouhodobě drží na úrovni 9% až 10% , za rok 2014 byla stanovena hodnota na 9,7%.²⁸

Služby pro lidi postižené chudobou a nezaměstnaností

Chudobu je možné řešit tím, že se budeme zabývat již její prevencí. Prevencí chudoby je tzv. negativní daň a tou je například:

1. **Záporné zdanění příjmu** - je to peněžní pomoc. Spočívá v tom, že do určité výše příjmu není placena daň a domácnosti, které částky nedosahují je tato částka dorovnána tzv. zápornou důchodovou daní. Tento způsob se ukázal jako nevhodný, jelikož nemotivuje lidi řešit svou životní situaci vlastními silami, proto se tento způsob v naší zemi neuplatňuje.²⁹
2. **Minimální příjmové veličiny** - Sem patří minimální mzda, životní minimum, existenční minimum, veřejná sociální pomoc.³⁰

Chudobou jsou nejvíce ohroženi nekvalifikovaní, mladí, starší lidé, a rodiny s dětmi. To znamená, že chudoba souvisí se zaměstnaností nebo spíše s nezaměstnaností.³¹

Pomoc při nezaměstnanosti:³²

Úřad práce:

- Informuje o volných pracovních místech, o jejich náročnosti, požadavcích atd.
- Poskytují poradenství v právních, ekonomických, psychologických, sociálních otázkách, pokud se jedná o zaměstnání nebo rekvalifikaci.
- Poskytuje finanční podpory zaměstnavatelům, kteří přijmou nového zaměstnance. Podporují a usnadňují zaměstnávání mladistvých a handicapovaných občanů.
- Poskytují dávky a podporu v nezaměstnanosti.
- Podporují finančním příspěvkem ty, kteří chtějí začít s drobným podnikáním.
- Zajišťují odbornou praxi a zaměstnávání absolventů škol.

²⁷<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>

²⁸https://www.czso.cz/documents/10180/23178400/tk_silc2014_souhrny_popis.pdf

²⁹ KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. Vyd. 1. Praha: Codex Bohemia, 1997, 327 s. ISBN 80-85963-33-7, s. 94.

³⁰ KREBS, Vojtěch, ref. 29, s 95.

³¹ KREBS, Vojtěch, ref. 29, s 97 - 98.

³² KREBS, Vojtěch, ref. 29, s 285.

- Podporují organizování a spolufinancují rekvalifikační programy a rekvalifikace.

Dále pro lidi chudé a nezaměstnané najdeme pomoc sociálním zabezpečení. Do této pomoc zařazujeme:

1. Dávky státní sociální podpory: ³³

- **Přídavek na dítě** - Je to obligatorní peněžitá a opakující se dávka. Poskytuje se v závislosti na výši příjmu v rodině, pokud příjem není vyšší než částka životního minima. Je nárokem na nezaopatřené dítě.
- **Sociální příplatek** - Je obligatorní peněžitá a opakující se dávka. Dávkou stát přispívá rodinám s nízkými příjmy.
- **Příspěvek na bydlení** - Obligatorní peněžitá opakující se dávka. Je to dávka testovaná a přispívá na náklady spojené s bydlením.
- **Rodičovský příspěvek** - Je dávkou netestovanou.

2. Sociální pomoc ³⁴

- **Pomoc v hmotné nouzi: Příspěvek na živobytí** - Příjem nedosahuje částky na živobytí, který se měří podle životního a existenčního minima.

Doplatek na bydlení - Doplatek osobě do částky na živobytí po zaplacení nákladů na bydlení.

Mimořádná okamžitá pomoc - Je jednorázovou dávkou.

STRUKTURA UCHAZEČŮ A VOLNÝCH PRACOVNÍCH MÍST k 30. 11. 2015

BEROUN

K 30. 11.2015 bylo evidováno na ÚP Beroun celkem **3009 uchazečů** o zaměstnání, z toho osob se zdravotním postižením 283³⁵

plně invalidní	0
částečně invalidní	3
os. zdravotně znevýhodněná	18
1. st. invalidity	154
2 st. invalidity	105
3. st. invalidity	3

³³ TRÖSTER, Petr. *Právo sociálního zabezpečení*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, xli, 379 s. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-322-6, s. 264 - 269.

³⁴ TRÖSTER, Petr, ref. 33, s. 358

³⁵[https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/qrt/dostupné\[online\]](https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/qrt/dostupné[online].). [cit. 2015-12-31].

uchazeči s evid. delší 5 měsíců	1809
ženy těhotné, kojící a matky do 9 měs. po porodu	53
osoby pečující o dítě do 15 let	433
osoby potřebující zvl. pomoc	8

věková struktura evidovaných osob:

do 19	z toho do 18	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	nad 65
123	30	365	305	305	390	378	283	331	369	153	7

průměrný věk je 40,3

vzdělanostní struktura evidovaných osob

Bez vzděl.	Neúpl. základ. vzděl.	Zákl. vzděl.	Nižší střední	Nižší střední odborné	Stř. odb. s vyuč. list.	Střed. odb. bez mat.	ÚSV	ÚSOs vyuč. a mat.	ÚSO s mat. bez vyuč.	Vyšší odborné	Bc.	VŠ	Do kter. vzděl.
0	4	866	0	70	1007	17	85	127	597	32	54	144	6

délka nezaměstnanosti

Do 3 měsíců	3-6 měs.	6-9 měs.	9-12 měs.	12-24 měs.	nad 24 měs.
887	423	265	225	419	790

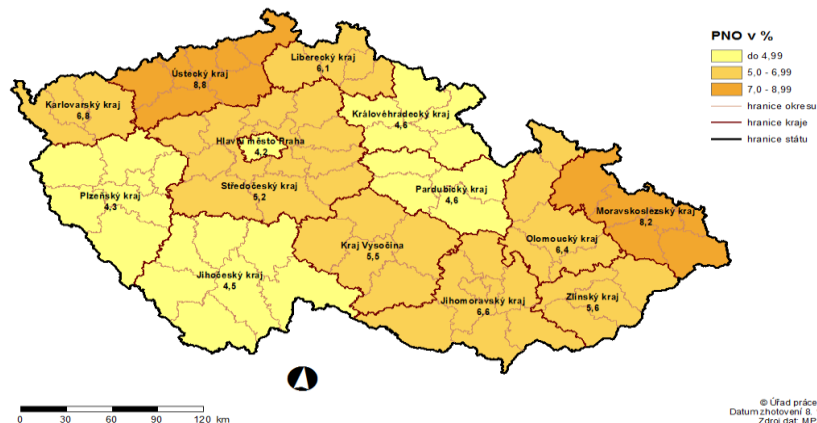
Průměrná výše měsíční dávky v nezaměstnanosti je v Berouně aktuálně 6565 Kč.

Struktura volných míst - dle vzdělání

Bez vzděl.	Neúpl. základ. vzděl.	Zákl. vzděl.	Nižší střední	Nižší střední odborné	Stř. odb. s vyuč. list.	Střed. odb. bez mat.	ÚSV	ÚSOs vyuč. a mat.	ÚSO s mat. bez vyuč.	Vyšší odborné	Bc.	VŠ	Do kter. vzděl.
23	0	779	33	89	411	25	24	20	38	3	13	42	0

**PODÍL NEZAMĚSTNANÝCH OSOB (PNO) NA POČTU OBYVATEL
v krajích České republiky k 30.11.2015**

36

³⁶<https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes/> dostupné [online]. [cit. 2015-12-31].

Použitá literatura:

- *Bible: Písmo svaté starého a nového zákona*. Praha, 1990, ekumenický překlad
- KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. Vyd. 1. Praha: Codex Bohemia, 1997, 327 s. ISBN 80-85963-33-7, s. 94.
- MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Slon, 1994, str. 114, ISBN 80-901424-9-4.
- MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vyd. 2., dopl. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998, 172 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-901424-9-4.
- MATOUŠEK, Oldřich, Alois KRÍŠŤAN (ed.). *Encyklopedie sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013, 570 s. ISBN 978-80-262-0366-7.
- MATOUŠEK A KOL., Oldřich. *Základy sociální práce*. 1. Praha: Portál, 2001, ISBN 80-7178-473-7.
- TRÖSTER, Petr. *Právo sociálního zabezpečení*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, xli, 379 s. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-322-6.

internetové zdroje:

- http://ekonomika.idnes.cz/chudoba-a-socialni-vyloucení-v-cesku-d7/ekonomika.aspx?c=A140528_142525_ekonomika_spi, vid. 28.12. 2015.
- <http://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/aktuality/zprava-o-stavu-romske-mensiny-roste-pocet-socialne-vyloucenych-lokalit-i-nezamestnanost-mladych-romu--113912/>
- <http://www.statistikaamy.cz/2014/04/v-cr-byl-zdravotne-postizeny-kazdy-desaty/>
- <https://cs.wikipedia.org/wiki/Nezam%C4%9Bstnanost>[online]. [cit. 2015-12-30].
- <https://cs.wikipedia.org/wiki/Nezam%C4%9Bstnanost>[online]. [cit. 2015-12-30].
- http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/zmena_metodiky[online]. [cit. 2015-12-30].
- <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>
- https://www.czso.cz/documents/10180/23178400/tk_silc2014_souhrny_popis.pdf
- <https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/qrt/dostupné>[online]. [cit. 2015-12-31].
- <https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes/> dostupné [online]. [cit. 2015-12-31].